

nje zanjke za zajce — je napeljal tako, da je morala sprožiti petelinčka, ako bi se v jamo lazeč medved zadel ob njo.

Da bi se pa do dobra prepričal, če je res vse dobro nastavljeno, in bodo li zadele cevi medveda ravno v glavo ali ne, se je valil sam, pognemajoč medveda, po vseh štirih v brlog.

Ker pa je gledal pri tem samo na to, kam merijo cevi, se je zadel ob žico.

V jami je zagrmelo.

Obe medvedu namenjeni krogli sta mu prevrtali čelo.

J. M.

O Božiču je bilo — —.

(Selko.)

I. Najlepši sveti večer.

Stari Logar je bil umrl. V revni, stari koči sredi gozda je imel svoje stanovanje. Novi naslednik ni hotel stanovati na tako samotnem kraju in v tako slabi hišici. Sezidali so mu torej čedno stanovanje na koncu vasi; staro kočo v gozdu pa so prepustili revni Zevnikarci.

Ubožna ženica je bila vesela in zadovoljna, da je dobila svojo streho, da ji ni bilo treba prositi prenočišča pri tujih ljudeh. Znesla je hitro tje vse svoje imetje: nekoliko naprošene obleke in nekoliko priberačenega živeža.

Malo dolgčas ji je bilo in nekoliko jo je bilo tudi strah sredi temnega gozda. Ščasoma se je privadila velikemu gozdu, da, v koči, ki je bila obdana od velikih hrastov, od vitkih jelk, od košatih bukev, se je čutila tako srečno, tako domačo kakor nikjer drugje na širnem svetu.

Čepela je kje v kakem kotu in izdelovala lesene žlice. Ko jih je napravila nekoliko več, nesla jih je prodajat po bližnjih vaseh. Nekaj je dobila za žlice, nekaj je naprosila, in s tem se je živila. Revno je živela, ničesar ji ni ostajalo.

Tako je živela več let sama v koči v gozdu.

Neko zimo, ko je divjala burja in raznašala sneg, ko so se pripogibale vitke hoje in košate bukve pod težo snega, je dobila sostanovavca. Ravno žlice je gladila, da jih ponese o prvi priliki okrog, ko je zacvililo pred vrati malo psè — Bogve na kak način se je bilo zgubilo v gozd. Odprla mu je. Boječe se je splazilo notri in zlezlo v kot. Od tedaj ji je bil murinček sostanovavec in zvest varih. Vedno je bil pri nji. Če je šla okrog po vaseh, murinček je tekel pred njo ali pri nji, ali se je jezil kje zadaj na nagajivo mladino, ki je vrgla za njim kak kamen; če je šla v gozd, da nabere drv,

murinček je tekel ž njo, da oblaja kje kako veverico, da oplaši morda kje kakega strahopetnega dolgouhca.

Zevnikarci se je tako priljubil, da bi bila dala rajša ne vem kaj od hiše kakor njega.

Tako je živela v svoji koči zadovoljna sama s seboj in s celim svetom. Tudi ljudje so imeli radi skromno Zevnikarco. Ko je prišla s svojimi žlicami, nasula ji je vsaka gospodinja nekoliko več, kakor je zahtevala za svoj izdelek.

Eno sovražnico je pa vendar imela — ta je bila beračica Mica. Vzrok razporu in sovraštvu je bila grda nevoščljivost. Jezilo jo je to, ker je videla, da so dali ljudje oni dar iz srca radi, nji pa le zato, da je šla prej iz hiše. „Ko bi one ne bilo“, tako je govorila večkrat, „bi živela jaz dosti lažje.“ Tudi tega ni mogla pozabiti, da so odločili vaščani staro kočo Zevnikarci, a ne nji.

Ko je krevsala od vasi do vasi, je vedno premišljevala, kako bi se maščevala ned Zevnikarco. Kamor je prišla, povsod je vedela povedati kako laž o svoji neprijateljici. Seveda so ljudje kmalu spoznali, da ji ne smejo verjeti dosti več kakor nič. Zato tudi niso bili veseli, kadar se je prikazal med vrati zoprni obraz hudobne beračice. Vsak ji je dal majhen dar, da je prej pobrala svoja šila in kopita.

Včasih jo je nanesla pot tudi mimo kočje njene neprijateljice. Kako zavidljivo je pogledala na pol podrto hišico! In če je zapazila, da v koči ni nikogar, in ako se je slučajno sušil pred vrati les za žlice, takoj je odromalo nekoliko kosov z Mico. Sama jih ni imela kaj rabiti — ali vesela je bila, da je škodovala svoji neprijateljici. Zevnikarca je malo slutila, kam izginjajo najlepši kosi lesa za žlice, a molčala je.

Neke pomladi je brskala krog Zevnikarčine kočje vedno godrnjajoča koklja, klicajoč za sabo precejšnjo družinico. Veselo so tekala piščeta za njo. Ko je šla gospodinja od doma, je pustila kokošjo družinico zunaj, da se je grela na pomladanskem solncu. Ni se bala, da bi ji kdo odnesel čivkajoči rod — saj je prišel malokdo do njene kočje.

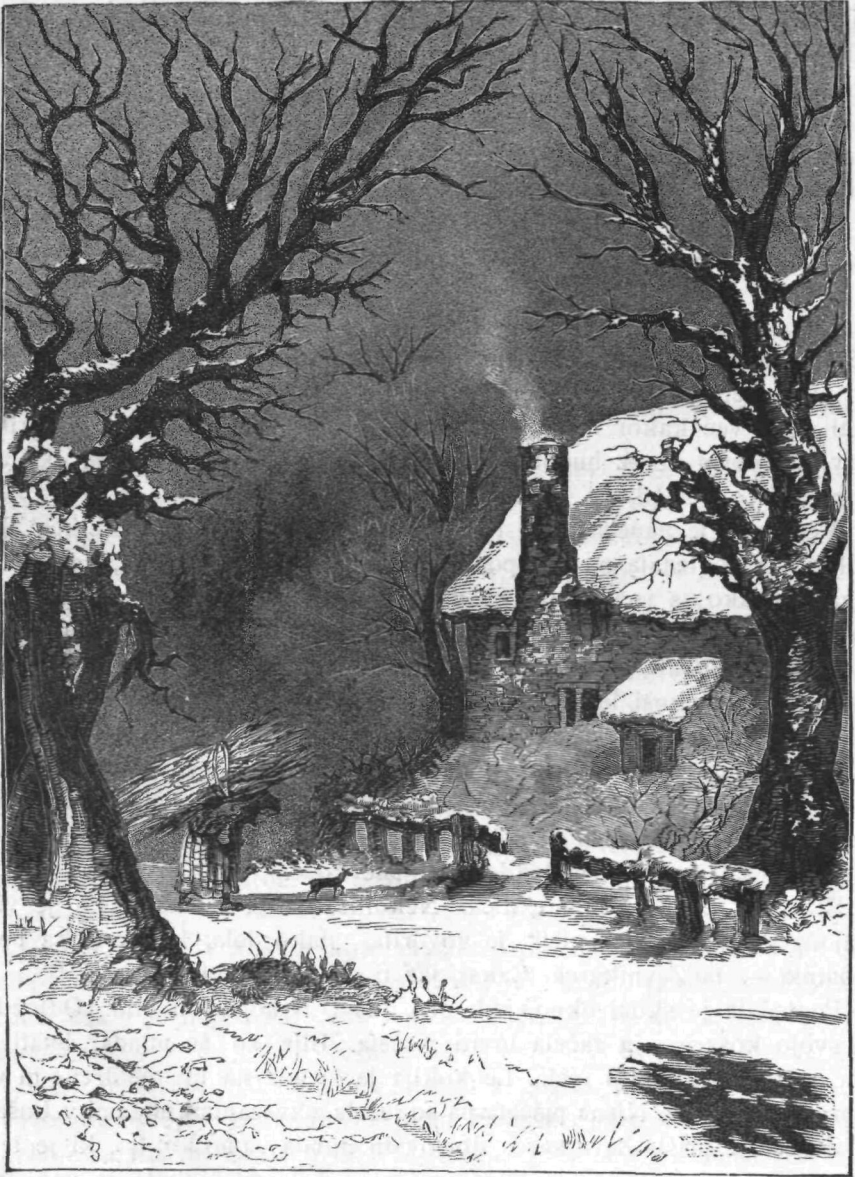
Slučajno je prišla mimo Mica. Nekoliko se je začudila, ko je videla brskajoča piščeta. „Glej, glej“, je govorila, „tako dela, kakor kaka bogata gospodinja — ta Zevnikarca. Čakaj, jaz ti skazim veselje!“

Pogledala je skozi okno, je-li ona doma. Nikogur ni bilo. Odložila je torej svojo košarico in začela loviti piščeta. Bila so še mlada, letati niso mogla, zato jih je lahko vjela. Le koklja je zletela na bližnje drevo in vpila nad predrzno tatico. Njena piščeta pa so ležala z zvezanimi nogami v košarici.

Zvečer je prišla Zevnikarca domov in dobila samo kokljo, ki je tekala žalostna okrog in klicala izgubljena piščeta. A ta so čivkala že v bližnjem trgu za izgubljeno materjo.

Vse pride na dan, in tudi Zevnikarca je zvedela, kak jastreb je bil odnesel njene jarčke in petelinčke. Težko je prenašala to izgubo — a trpela je molcé.

Prišla je zima in ž njo oni čas, ki je prinesel svetu Odrešenika.

Popoldne pred svetim večerom je šla Zevnikarca v gozd, da si nabere drv za črez praznike. Seveda tudi murinček ni ostal doma. Vaščani ji niso branili, če si je nabrala zdajpazdaj nekoliko suhih vej. Tla so bila pokrita že s tankim snegom, polagoma pa je še vedno naletavalo.

Istega popoldne je šla tudi Mica skozi gozd. Beračila je v nekoliko bolj oddaljenih krajih, a med prazniki je hotela prebivati v domačem kraju. Podvizala se je, da bi dospela prej doli v vas.

Toda utrujena že od dolge poti, je začela kmalu omagovati. Starost in naduha sta jo zadrževali. Vedno bolj počasi je premikala trudne noge. Glava ji je silila na prsi — bila je zaspana, kot ne bi bila spala že cel teden.

In sedla je na kamen ob cesti, da si nekoliko odpočije. Glavo si je podprla z rokami in zamižala. Hotela je vstati — ali sedeti je bilo tako prijetno, da je sedela in dremala naprej. Polagoma je zaspala, zaspala trdno.

Murinček, ki je spremljal Zevnikarco, jo je prvi zapazil. S svojim lajanjem je opozoril svojo gospodinjno nanjo. Tako je dobila Zevnikarca Mico, svojo neprijateljico, v gozdu. Komaj jo je še zbudila. Prijela jo je pod pazduho in peljala v svojo kočo.

Počasi in težko je stopala stara beračica. V koči jo je položila Zevnikarca na posteljo in jo skrbno odela. Nato je hitela drugič v gozd, da nabere drv.

Dolgo je nabirala. Že je padal na zemljo temni mrak — in še je bila v gozdu. Od različnih strani ji je prinašal veter glasove zvonov, ki so peli: Ave Marija. Prekrižala se je in molila. Nato je povezala nabrana drva in hitela domov. In bila je vesela in zadovoljna kakor že Bogve od kdaj ne tako. Ni hitela — teža let in veliko breme sta jo ovirala. Srce ji je napolnjevalo veliko veselje — saj je rešila življenje svoji neprijateljici.

Temna noč je bila, ko je dospela z murinčkom domov.

Zvonovi so vabili k polnočnici. Od vseh strani so hiteli ljudje s prižganimi bakljami, da počasté Novorojenega.

Zevnikarca ni šla k polnočnici — čuti je morala pri bolnici. Sicer je bila na ta večer vsako leto v cerkvi. Tiha sreča in veselje sta jo navdajala, ko je klečala in molila v božjem hramu. A mnogo bolj vesela je bila nocoj, ko je čula poleg svoje neprijateljice, ko ji je izkazovala telesho delo usmiljenja.

To je bil najlepši sveti večer, kar jih je doživela stara Zevnikarca.

Bolnica ni zapustila nikoli več postelje. Prehlad in starost sta jo spravila v hladni grob. Pripravila se je lepo na pot v večnost. S solzami v očeh je prosila svojo neprijateljico odpuščanja. Da ji je iz srca odpustila, pokazala je Zevnikarca s tem, da jo je imela v svoji koči, da je skrbela zanjo kot za lastno sestro.

Še dolgo potem, ko je počivala Mica že v hladnem grobu, so govorili ljudje:

„Dobro je delala Zevnikarca. Izpolnjevala je najtežjo zapoved, namreč ono, ki pravi: ljubi svojega bližnjega, četudi je tvoj sovražnik. To je težko — zato pa tudi Bog stoterno poplača.“

Večkrat je morala povedati celo dogodbo.

„O Božiču je bilo“, tako je začela vedno in pripovedovala, kako je začel murinček lajati, kako je klicala Mico in vse, kar je bilo naprej.

Nazadnje pa ni nikoli pozabila pristaviti:

„To je bil moj najlepši sveti večer.“

II. Saj mati vse odpusti svojemu otroku — —.

Pismonoša Janez je korakal od Leskovega Brda proti Polju. Počasi je stopal. Že nad štirideset let je raznašal pisma; dan na dan je prehodil isto pot. Imel je določeno, kdaj odide s pismi z Leskovega Brda, kdaj pride v Polje, kdaj v Dolino itd. V vsaki vasi so ga pričakovali o gotovem času. In če bi se bil slučajno zamudil kje predolgo — sicer se to ni zgodilo — tedaj bi bili govorili v sosednji vasi:

„Janeza ni. Kaj neki je vzrok temu?“

„Čudno je, res čudno.“

„Morda je zbolel?“

„Mogoče — star je že.“

Tako bi bili modrovali v bližnji vasi. Pa, kakor rečeno, Janez je bil točen prav kakor ura.

Hodil je enakomerno, ne prehitro ne prepočasi, kakor tiktaka stolpna ura. Med potjo je vzel iz torbe pisma, ki jih je moral oddati v sosednji vasi. Prebiral je naslove in premišljal, kdo je pisal in kaj je pisal.

Tudi danes je držal v rokah nekaj pisem in prebiral naslove. In zgodilo se je nekaj nenavadnega. Pismonoša Janez je obstal, kar obstal sredi ceste. Kaj takega se ni dogodilo izlepa. Nekoliko časa je opazoval čudeč se neko pismo. Pa kot bi se spomnil, da ne sme počivati, stresnil je nekoliko z glavo in stopal naprej zopet enakomerno, kakor tiktaka ura v stolpu. Med tem pa je govoril:

„Stara Mahnečka je dobila pismo. Dolgo že opravljam svojo službo, ali nji še nisem prinesel nobenega. To bode prvo. In iz Amerike je! Skoro gotovo ji je pisal sin.“

Nato je obmolknil. Molčé je stopal dalje; v duši pa se mu je oživila stara dogodba.

Božič je bil. Sneg je pokrival počivajočo naravo. Drevesa so se pripogibala pod njegovo težo. Vse je mirovalo in počivalo. Celo veter ni pihljal, ni zibal dreves, ni jih motil pri njihovem premišljevanju.

V vsaki krščanski hiši je vladalo veselje — saj so obhajali najveselejši praznik celega leta.

A tam pri Mahnetu je bilo žalostno. Mahnečka je sedela na peči in jokala. Odkar je bila na svetu, še nikoli ni bila na sveti večer tako sama, tako zapuščena in vsled tega tako žalostna. Že dolgo je, kar so ji pokopali ljubljeneža moža. Delala je pridno, da je preživela sebe in svojega otroka. Upala je, da ji bode sin povrnil to dobroto, da ji bo v podporo na njena stara leta. A varala se je. Sin jo je zapustil — odšel je v tujino, v daljno

Ameriko. Niso ga zadržale prošnje, solze, grožnje —. Odšel je in pustil jokajočo mater samo.

Dolgo je sedela mati na peči, dolgo jokala in molila. Na mizi je brlela luč — saj je bil sveti večer. Nocoj gori v vsaki krščanski hiši celo noč svetilka. Mahnečka je mislila na sina. Ali je že došel v novo domovino, ali je našel to, po čemer je hrepenel: srečo? Ali so ga morda potopili razburkani valovi za kazen, ker ni poslušal matere?

Vzdramila se je iz takega premišljevanja in molila dalje. Prosila je Vsemogočnega, naj varuje njenega sina, naj mu odpusti, da ni poslušal njenih besed, naj mu odpusti to, kakor mu odpušča ona. Saj mati vse odpusti svojemu otroku. Ona ne more, ne zna zameriti svojemu sinu. Naj ji naredi ta še tako krivico, naj jo še tako razžali, ona mu odpusti iz srca. Da, še več! S solzami v očeh prosi pravičnega Sodnika, ker ve, da ostro kaznuje take pregrehe, naj odpusti tudi On njenemu otroku. Tako je zlato materino srce.

Preteklo je nekoliko let. Obdelovala je njivice krog svoje koče in se s tem preživila. Vedno je pričakovala kakega poročila od svojega sina, a čakala je zaman. Leto za letom je hitelo mimo njene hišice, a o njenem sinu ji ni sporočilo nobeno.

Starala se je hitro. Leta so puščala za seboj bel sled. Kakor sneg beli namreč so postajali Mahnečkini lasje.

Privadila se je bila samotnega življenja — a ni mogla pozabiti na sina. Pri vsaki večerni molitvi se je spomnila nanj in molila za njegovo srečo. Ko je počivala na postelji, ko je bila že v polsnu, še je mislila na sina: ali se mu dobro godi, ali je srečen, ali je morda bolan, ali trpi mogoče pomanjkanje.

Da bi ji kdaj pisal, tega ni pričakovala. Saj ji še v začetku ni nič sporočal — kako naj pričakuje pisma sedaj po toliko letih?

Zeló se je torej začudila, ko je stopil v sobo pismonoša Janez in ji zaklical:

„Mati, pismo imate. Ker je iz Amerike, mislim, da vam je sin pisal.“
S tresočo roko je odprla pismo in brala:

„Ljuba mati!

Že petnajst let je, kar sem Vas zapustil. Mislil sem, da bom lahko živel brez Vas, da si ne bom nikoli želel nazaj v Vašo revno kočo. A prišlo je drugače. O Božiču bom zopet doma.“

Starica je prenehala čitati. Srce ji je navdajalo veselje, da bo zopet videla sina, ki ga pogreša že toliko časa. Podprla si je glavo z rokami in govorila polglasno:

„Da, ravno pred Božičem bo petnajst let, kar ga ni. Zeló žalosten sveti večer sem imela ono leto. Upam, da bo letos zato toliko bolj vesel.“

Brala je naprej:

„Ne bom prišel kot bogat in srečen človek, prišel bom kot berač. Nikar se me ne ustrašite. Tu sem spravil komaj toliko skupaj,

da bom mogel plačati voznino na ladiji. Kako bo potem, ko pridem na suho, sam ne vem. Moja obleka je raztrgana in zašita kakor največjega berača.

Ljuba mati, prošim Vas, odpustite, da Vas nisem poslušal, da sem ravnal po svoji glavi. Sprejmite me zopet kot svojega sina.

To Vas prosi Vaš sin

Jože.“

„Kot berač bo prišel? V raztrgani obleki?“ tako se je popraševala starica.

In hitela je odpirat skrinjo. Tam je imela skrbno shranjenih nekoliko goldinarjev. Spravila jih je bila za one čase, ko jo bodo popolnoma zapustile njene moči, ko bo prikovana na bolniško posteljo.

Ta denar je vzela in stopila v prodajalnico, da kupi sinu za obleko. Čudili so se, ko so videli, da kupuje Mahnečka za obleko. Tudi črevljarja je obiskala in mu naročila, naj naredi novo obutalo njenemu sinu.

Pred Božičem je res prišel Jože domov. Ravno tisti dan pred svetim večerom je prišel. Postaral se je bil, zelo postaral. Veliko trpljenje, lakota, mraz, vse to je zapustilo sledove na obrazu.

In ko so videli ljudje, da prihaja raztrgan, ozebel, sestradan, so govorili: Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.

Vsi so govorili tako — le nekdo ni govoril tako, le nekdo je tekel prišlecju naproti in ga objel — to je bila mati. Pozabila je, da ji je bil ne-hvaležen, ni imela očitajoče besede zanj. Vesela je bila, kakor že leta in leta ne.

Pozno zvečer sta sedela sin in mati pri peči in se pogovarjala. Pripovedoval je, da je dobil v začetku dobro službo in si mnogo prihranil. Ker v onem kraju ni bil prav zdrav, hotel je iti drugam. S seboj je vzel prihranjeni denar — a ta mu je bil po poti ukraden. Dolgo časa je iskal službe — a ni je mogel dobiti. Ves trud je bil zaman. Sklenil je torej, da se vrne domov. Prodal je boljšo obleko, da je mogel plačati voznino čez morje. Po suhem je priberačil domov.

To je pripovedoval, in mati ga je poslušala verno.

Ko pa je stopala k polnočnici, govorila je sama s seboj:

„O Božiču je bilo, ko je odšel, in danes je zopet prišel, hvala Bogu, danes na sveti dan.“ In kakor imajo stari ljudje navado, ponovila je še enkrat:

„Da, da, o Božiču je bilo —.“

